

Rókur Dalsgaard, sum starvast á Bileftirlitinum, hevur í dag skrivað Sjóarmið um »ferðslu og ferðslutrygð«. Hini sjónarmiðini í røðini eru skrivað av Olivur Næss, Oddváttestad, Jóhann Mortensen, Atla Jensen og Niclas Akraberg Poulsen.

Rókur Dalsgaard, bileftirlitsmaður

sjónarmið

Virðing fyri lívinum

Samfelag okkara er hvat ferðslu viðvíkri vordió sera væl útbýgt. So gott sum alt landið er sambundið við nútímans ferðsluvegum, tunnolum og brúm. Samstundis hava vit fingið eitt sera væl fyriskipað ferðusamband bæði innanoyggja og við onnur lond. Hesim framvækstur hevur aftur haft tað við sær, at alt fleiri hava ognuð sær bil, soleiðis at hesin nýtslutur — uppá gott og ilt — er vorðin líka og. Og um okkum fólk tað ella ei, so kunnu vit illa hugsa okkum samfelagið at kunna virka í dag uttan bilin sum ein part av gerandisdegnum.

Gongdin í hesum framvækstri hevur aftur ført til at vit øll eru vorðin partur í ferðsluni, annaðhvørt vit ferðast í bili, á súkkli, til gongu, ella á hestbaki. Og alt hetta er hent eftir so stuttari tíð, at tað enn eru nógv ið minnast ta húðakógvurin, løyprin og rórarkáturin vóru einasta flutningstól.

Men vandi er í hvørjari vælfærd — afturvíð teim fyrimunum, sum ferðslan veitir okkum, hava vit tíværri eisini fingið eitt skjótt vaksandi tal av óhugnaligum ferðsluvánlukku. Hesar krevja í dag sakleys barnalív, ungdom í fagraða blóma, umframta tað stóra tal av teimum ið gerast avlamin.

Vit eru øll samd í, at hetta óskil ikki kann haldast fram, og vit eru eisini øll greið yvir, at patentloysn er eingin, men er viljin til staðar, kann tað okkurt munagott spyrjast burtur úr.

Vit eru fyrst og fremst noyðd at taka um hitt gleðandi jarnið og víðurkenna ferðsluvánlukturnar og ikki minst víðurkenna teir veruligu orsakirnar til hesar. — Hetta gera vit ikki í dag!

Og eru demini mong um, at so er. Er t.d. maður sjólátin, so syrgir byggin øll, ja viðhvørt alt landið, og so

eigur eisini at vera. Snýr tað seg harafturimóti um eina ferðsluvánlukku, so yppa vit øksi, vanda okkum burtur og skunda okkum at tosa um okkurt annað, sjálvt um tað í dag farast munin fleiri mannalív í ferðsluni enn á sjónum.

Sama lyndið ger seg galdandi, tá tiðindi um ferðsluvánlukku berast í útvarpi og bløðum. Tá verður nógv gjørt burtur úr, at t.d. veðrið hevði skuldi, hálka, mjørki o.s.f., at vegurin hevði skuldi, at ein skortlitt ær leyp fyri bilin — ella kanska hitt sakleysa barnið. Hesin tiðindaflutningur økir ikki um ábyrgdakensluna hjá bilførarum og var tí ofta betur óframborin.

Ferðslutryggjandi tiltøk so sum gongugøtur, parkeringsskipanir o.a. hava heldur ikki fingið bestu víferð í bløðum, (eisini Sos.) og tað er hugstoytt, at bløðini framhaldandi hysa lágtirðandi lesarabrevum um lúrandi parkeringsvörðar og annað tvætt. Her áttu bløðini í trygdarinnar tænastu at vist størri með-ábyrgd fyri tí samfelag, tey átaka sær at umboða.

Sjálvandi kann ein og hvør okkara koma í ta stóðu ikki at kunna fyrbyggja eina ferðsluvánlukku men um vit øll strembaðu eftir at fara bilin og bera okkum í ferðsluni, so sum vit einaferð hava lært tað, í samliði við lógir og fyriskipanir, — tá vóru hesar vanlukkur ikki tættar.

Eisini hava flestu okkara eina alt ov umberandi áskoðan á ófýggjaliger bilførarar. Í Noregi hava hesir ikki annað navn enn »røkjere», í Danmark »motorbøller» o.s.f. Her hjá okkum verður sagt: »Hann er stakfittur drongur, men kanska eitt sindur villur til hann kemur í bil». Ella »Honum dámar at smakka sær á — men — í grundini koyrir hann betur við kenning enn edniur.

Nú er útvarpið aftur farið undir nýggja og spennandi vetrarskúla, men enn einaferð tykist tað, sum menn, í tí góða og rúgvumikla tilfarinum, hava gloymt ein so tyðandi tætt sum ferðslutryggjaleikan. Hetta man vera av misgávum, tí útvarpstjórin er sjálvur formaður í RFF. Og dagligi leiðarin á ráðnum er

Tað var onkur sum nevndi, hvussu hentur bilurin er, tá vit í dag skulu vitja hvør annan. So skuldi eisini verið, men við okkara serføroyska gestablíðni enda hesar vitjanir ofta í skansanum — um ikki okkurt verri stað.

Oddváttestad, Jóhann Mortensen, Atla Jensen og Niclas Akraberg Poulsen.

Við eiga á ferðsluoknum at stremba fram í móti eini mentalitetsbroyting, eini nýggjari siðvenjing í fólk okkara, og her liggur størsta avbjóðing hjá øllum okkum, stovnum so væl sum einstaklingum, ið hava við ferðsluna at gera. Tað veri seg lægreglan, dómsvaldið, koyriskúlarnir, RFF, tryggingin, bileftirlitið, skúlarnar, barnagarðar o.s.f. Eisini eiga tey, sum í frítíðini takast við barna-ella undgömsarbeiði, »versligu» so væl sum »aandaligt», at hava hetta í huga. Men ein nýggj siðvenjing verður ikki framd eftir einum sjóvarfalli, — kemur kanska at bera ávæksast til komandi ættarlið.

Nú er útvarpið aftur farið undir nýggja og spennandi vetrarskúla, men enn einaferð tykist tað, sum menn, í tí góða og rúgvumikla tilfarinum, hava gloymt ein so tyðandi tætt sum ferðslutryggjaleikan. Hetta man vera av misgávum, tí útvarpstjórin er sjálvur formaður í RFF. Og dagligi leiðarin á ráðnum er

eisini ein sera kend útvarpsrødd, so her skuldu umstøðurnar verið tær allarbestu. Gott í tykkum, geið ferðslutryggingini innivist, ájavnt við aðrar fastar tættir sum t.d. orðabókina, kvæðing og dans, landastrok, popp, hendingar í okkara öld o.s.f. (lítróttin tori og ikki at nevna). Hetta eru alt góðar sendingar, men vit kunnu líva tær fyrri uttan. Fåa vit ikki harafturimóti bæði skjótt og brátt eina broytt ferðslumentan, tá vera tað alt fleiri okkara, ið ikki koma at líva.

Ið meðan er so tað gleðiliga hent, at ein ferðslusending hevur verið. — Væl verið tykkum fyr tað — haldið á fram!

Fyri stuttum kundu vit fegnast um, at vit fingi okkara eina skúlaverk, ið verður umsitið av samsvarandi tali av umsitingarserfrøðingum. Átti ikki her at verið rúm fyrri einum ráðgeva í ferðslufrálæru. Hvussu lágt hetta álvarsmál verður mettt, siggja vit eisini av, at til ferðslulærur eru bert ráð til 5-6 tímar um árið í allari skúlatíðini hjá barninum.

Olivur setti? við koyrfrálæruna. Um hetta er at siga, at koyrlærarar okkara, eftir umstøðum og førumuni, gera eitt gott arbeiði, og flestu teirra hava mong ár á baki í fakinum. At krævini hjá okkum til at gerast koyrlærari eru sera lág, er ikki teirra skuld. Harafturat hava teir vánaligar møguleikar til eftirtýðugving o.t.l.

Hvussu lágt myndugleikar okkara meta henda tyðandi part av ferðslutryggjaleikanum, kann vísat við einum »liltum» dømi. Í Noreg, sum kanska er tað av norðanlondum, ið longest er komið á hesum eingið eitt ár á Statens Trafikkøleskole fyrri at gerast koyrlærari. Hjá okkum gerst hetta eftir rættlaga stuttari tíð. At ein vælurbugvin koyrlærarastett er

hin mest tyðandi táttur í tí at fremja eina betur ferðslumentan, er óneyðugt at leggja afturat.

Tryggingin veitir í stóran mun fíggjarligan stuðul til ferðslutryggjarlig tiltøk, men tað mest munagóða teir kundu gjørt, var at borið so í band, at teir, ið nærum dagliga smildra bilar, ikki alt ov lætt fingi nýggjan hvørja ferð!

Býarplanleggjarar og vegserfrøðingar eiga eisini her at kenna sína ábyrgd. Tá nýggir býarpartar og nýggir ferðsluvegir vera lagdir til rættis, verður almikið gjørt fyri at gera tað »behagiligt» fyri bilarnar, meðan vit hava lyndi til at gloyma »tey veikur» í ferðsluni. Hesir vegir, sum t.d. tann nýggja R. C. Effersøesgøta, áttu sjálvandi at verið útgjörðir við vandum súklubreytum, vandum gongugeilum (tunnli undir gøtuni) o.s.f.

Kemur tú á tal við ein býarplanleggjara um hvat er gjørt fyri barnini, so verður svarað, at spælipláss eru lögð her ella har. Men skal barnið ferðast eftir hesum vandamiklu vegum fyri at sleppa út at spæla, tá var kanska betur, um einki spælipláss var. Torført er eisini at skilja, at t.d. landsvegir, ið eru gjörðir til nógv og skjóta ferðslu, verða lagdir tætt inn í trappusteinin hjá fólk. Hetta hevur í vissum fornum ført við sær, at t.d. gomul fólk illa tora at ferðast í tí umhvørvi, hvar tey kanska hava líva meginpartin av lívi sínum.

Nú skal eg ikki bert klikkja til hægri og vinstri og »rættvisur» gloyma egnan leiklut í hesum verki. Hesin min leiklutur hevur óivað eins nógv brek og lutur teirra í nevndir eru. Men sagt skal tað vera, at bert við at sita í einum bili, og eftir bestu sannføring meta um, nær ein persónur er búgvin at sleppast leysur í ferðsluni ella ikki, skapar í

sjálvum sær ikki neyðturviliga ferðslutrygd. Hetta ljóðar kanska lægið, men ein, ið leingi hevur eyggleitt hesa gongd, kann bert koma til ta niðurstøðu, at tey, ið til koyrroyndina sýna hin fagraða atburð, rættlaga ofta eru tey somu, sum seinri eru atvoldin til størstu ferðsluvánlukturnar. Meðan ein sjáldan frættir nakað ódramligt frá teimum, ið hava trupulleikar við at klárað royndina. Veri hetta ikki skrivað fyrri at tváa egnar hendur, men bert fyrri at vísa á, at tað skulu aðrir kostir til, um tryggleikin skal økjust munandi.

Sum áður er nortió við, kemur einki av tí, ið her er nevnt, at bera skjótan ávæksast — Og í meðan ferðsluoknum fram, fleiri vanlukkur henda, og alt fleiri missa lív — her má og skal koma broyting í!

Eg eri á ongan hátt fyrri, at landið skal vera skipað sum ein »apolitistatur», men so leingi, sum einki annað ger mun, megu vit frá lægri- og lógarsmiðum (politikarum) dagliga eftiransan í ferðsluni.

Ei heldur meti eg, at nakar verður betur menniskja av at vera settur í skansan. Men, tað er rættlaga stórir munur á, hvussu »línit» ferðslusyndarar verða dømdir í mun til onnur, ið koma skeivt fyrri í samfelagnum. Hetta átti at givið bæði dómsvaldi og lógarsmiðum (politikarum) okkurt at hugsa um.

I dagsins kjaki høvra vit javnan orðini mannarættur og mannarættindi, og vit megu øll taka lógvatak saman, soleiðis at tað at tora at sleppa barni sínum út fyrri dyr framhaldandi kann vera mannarættur.

Ein ívast í, um tað yvirhevur kann skapast størvegis meira virðing fyrri lógini, men høvdu vit kunna skapt eitt sindur av virðing fyrri lívinum, tá var, hoast alt nógv vunnid.